ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,
sniegti 2007. gada 29. martā [1]

I — Ievads

1. Nīderlandē dzīvojoši jaunieši invalīdi, kas ir pilnībā vai daļēji darba nespējīgi, saņem naudas pabalstu atbilstoši *Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten* (Likums par darba nespējas pabalstiem jauniešiem invalīdiem, turpmāk tekstā — "*Wajong*"). Pabalsts aizstāj ienākumus no darba algas vai tos papildina līdz minimālo ienākumu apmēram.

2. Spriedumā lietā *Kersbergen-Lap* un *Dams-Schipper* [2], kas ir pieņemts pēc šī lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu, Tiesa jau ir nospriedusi, ka *Wajong* pabalsts ir speciāls no iemaksām neatkarīgs pabalsts Regulas (EEK) Nr. 1408/71 [3] 4. panta 2.a punkta nozīmē, kas atbilstoši šīs regulas 10.a pantam nav jāmaksā personām, kas nedzīvo šīs valsts teritorijā. Katrā ziņā prasītājas šajā tiesvedībā nebija nodarbinātas, tāpēc viņu gadījumā pabalsts pilnībā aizstāja ienākumus no darba algas.

3. Atšķirībā no minētās lietas Hendrikss [*Hendrix*], kurš ir apelācijas sūdzības iesniedzējs pamata prāvā, ir darba ņēmējs. Tā kā viņš nopelnīja mazāk par minimālajiem ienākumiem, atbilstoši *Wajong* viņš saņēma naudas pabalstu kā papildu pabalstu savai algai tik ilgi, kamēr viņš dzīvoja Nīderlandē. Pēc viņa pārcelšanās uz Beļģiju šī pabalsta izmaksa tika pārtraukta.

4. Tādējādi *Centrale Raad van Beroep* (Pēdējās instances administratīvo lietu tiesa) rodas jautājums ne tikai par pabalsta pama-

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — 2006. gada 6. jūlija spriedums lietā C-154/05 *Kersbergen-Lap* un *Dams-Schipper* (Krājums, I-6249. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Kersbergen*").

3 — Padomes 1971. gada 14. jūnija Regula (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (OV L 149, 2. lpp.), kas grozīta un atjaunināta ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.) ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 1999. gada 8. februāra Regulu (EK) Nr. 307/1999 (OV L 38, 1. lpp.).

totību saistībā ar Regulu Nr. 1408/71, bet arī par to, vai darba ņēmējs dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, var atsaukties uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, ja viņš strādā šajā valstī un tikai viņa dzīves vieta ir pārcelta uz citu dalībvalsti. Ja šajos apstākļos var piemērot darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, jautājums ir par to, kādā mērā tas atbilst Regulā Nr. 1408/71 ietvertajam speciālo no iemaksām neatkarīgo pabalstu tiesiskajam regulējumam. Tiesa vēlas pārbaudīt arī atbilstošo tiesību normu atbilstību Eiropas Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās atbilstoši EKL 18. pantam principam.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

5. Regulas Nr. 1612/68 [4] 7. panta 1. un 2. punktā noteikts:

"1. Darba ņēmējam, kas ir dalībvalsts pilsonis, citā dalībvalstī pilsonības dēļ nedrīkst piemērot citādus darba un nodarbinātības nosacījumus kā minētās valsts darba ņēmējiem, īpaši attiecībā uz atalgojumu, atlaišanu un bezdarba gadījumā — atjaunošanu darbā vai atkārtotu pieņemšanu darbā.

2. Šāds darba ņēmējs bauda tādas pašas sociālās un nodokļu priekšrocības, kā attiecīgās valsts darba ņēmēji."

6. Regulas Nr. 1612/68 42. panta 2. punktā noteikts:

"Šī regula neietekmē pasākumus, ko veic saskaņā ar Līguma 51. pantu."

7. Regulas Nr. 1408/71 4. pantā noteikts:

"1. Šī regula attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri skar šādas sociālā nodrošinājuma jomas:

a) slimības un maternitātes pabalsti;

4 — Padomes 1968. gada 15. oktobra Regula (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV L 257, 2. lpp.) ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 1992. gada 27. jūlija Regulu (EEK) Nr. 2434/92 (OV L 245, 1. lpp.).

b) invaliditātes pabalsti, to skaitā pabalsti, kuru uzdevums ir saglabāt vai uzlabot pelnītspēju;

2.b Šī regula neattiecas uz noteikumiem dalībvalsts tiesību aktos, kas attiecas uz II pielikuma III sadaļā minētajiem īpašajiem uz iemaksām nebalstītajiem pabalstiem [speciālajiem no iemaksām neatkarīgajiem pabalstiem], kuri ir spēkā tikai tās teritorijas daļā.

[..]

[..]

2. Šo regulu piemēro visām vispārīgajām un īpašajām sociālā nodrošinājuma sistēmām, kuras var būt gan saistītas ar iemaksām, gan nesaistītas, un sistēmām, kas paredz darba devēja vai kuģa īpašnieka atbildību attiecībā uz 1. punktā minētajiem pabalstiem.

4. Šo regulu nepiemēro attiecībā uz sociālo [..] palīdzību [..].”

2.a Šī regula attiecas arī uz īpašajiem uz iemaksām nebalstītiem pabalstiem [speciālajiem no iemaksām neatkarīgajiem pabalstiem], kuri paredzēti tiesību aktos vai sistēmās, kas nav 1. punktā minētās vai kas ir izslēgtas ar 4. punktu, gadījumos, kad šādi pabalsti ir domāti:

8. Atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 10.a panta 1. punktam uz 4. panta 2.a punktā paredzētajiem speciālajiem no iemaksām neatkarīgajiem pabalstiem attiecas šāds regulējums:

a) vai nu lai nodrošinātu papildu segumu, aizvietojuma segumu vai palīgsegumu pret riska veidiem, ko aptver 1. punkta no a) līdz h) apakšpunktā paredzētās sociālā nodrošinājuma jomas, vai arī

b) vienīgi kā konkrētā invalīdu aizsardzība.

“Neskatoties uz 10. panta un III sadaļas noteikumiem personām, uz kurām attiecas šī regula, īpašos uz iemaksām nebalstītos skaidrās naudas pabalstus [speciālos no iemaksām neatkarīgos naudas pabalstus], kas minēti 4. panta 2.a punktā, piešķir vienīgi tās dalībvalsts teritorijā, kur tās dzīvo, saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem, ja šādi

pabalsti ir uzskaitīti IIa pielikumā. Šos pabalstus piešķir dzīvesvietas iestāde uz šīs iestādes rēķina."

9. Regulas Nr. 1408/71 IIa pielikuma Q punktā ir minēts Nīderlandes Likums par nespējas pabalstiem jauniešiem invalīdiem.

10. Regulas Nr. 1408/71 95.b panta 8. punktā noteikts:

"Regulas (EEK) Nr. 1247/92 1. panta piemērošana nevar būt par pamatu, lai atsauktu pabalstus, kurus pirms 1992. gada 1. jūnija piešķīrušas dalībvalstu kompetentās institūcijas atbilstīgi Regulas (EEK) Nr. 1408/71 III sadaļai un uz kuriem attiecas Regulas (EEK) Nr. 1408/71 10. pants."

B — *Valsts tiesības*

11. Darba ņēmēji Nīderlandē ir apdrošināti no pirmās darba dienas saskaņā ar *Wet op de arbeitsongeschiktheidsverzekering* (Likumu par apdrošināšanu darba nespējas gadījumam, turpmāk tekstā — "*WAO*"). Ja personas invaliditātes dēļ ir pilnībā darba nespējīgas vai jau sākotnēji tikai ierobežoti darba spējīgas, tās nesaņem pabalstu saskaņā ar *WAO*.

12. Līdz 1998. gada sākumam Nīderlandē bija spēkā *Algemene Arbeidsongeschiktheidswet* (Vispārīgais likums par darba nespēju, turpmāk tekstā — "*AAW*"), kas aptvēra apdrošināšanu darba nespējas gadījumam visiem Nīderlandes iedzīvotājiem, kas nav apdrošināti saskaņā ar *WAO*. Atbilstoši *AAW* cita starpā personām, kas bija darba nespējīgas 17 gadu vecumā, sasniedzot 18 gadu vecumu, bija tiesības saņemt minimālo pabalstu jauniešiem invalīdiem. *AAW* paredzētie pabalsti tika finansēti no apdrošināto iemaksām, kuru apmērs bija atkarīgs no ienākumiem, kas apliekami ar nodokli.

13. Kopš 1998. gada 1. janvāra *AAW* — daļā, kas attiecas uz šo lietu — ir aizstāts ar 1997. gada 24. aprīļa *Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten. Wajong* īpašajai jauniešu invalīdu grupai paredzēts

pabalsts atbilstoši Nīderlandē pieņemtajam iztikas minimumam.

14. Tiesības uz pabalstu atbilstoši *Wajong*, kas ir gandrīz pilnībā finansēts no valsts līdzekļiem, nav atkarīgas no personiskām vajadzībām. Tomēr pabalstus samazina, ja saņēmējam ir ienākumi no darba algas.

15. Atšķirībā no iepriekšējā *AAW* atbilstoši *Wajong* pabalstus piešķir tikai tiem invalīdiem, kas dzīvo Nīderlandē. Kopš 2002. gada 1. septembra *Wajong* ir ietverta "taisnīguma klauzula", saskaņā ar kuru no dzīves vietas prasības var atkāpties, ja tiesību uz pabalstu atņemšana radītu lielu netaisnību. Tā tas ir, piemēram, ja jaunietim invalīdam ir nepieciešama medicīniska aprūpe ārvalstī, ja viņš ārvalstīs var uzsākt darbu ar zināmu reintegrācijas iespēju vai tad, ja persona, no kuras aprūpes viņš ir atkarīgs, ir spiesta dzīvot ārpus Nīderlandes.

16. Atbilstoši *Wet op de (re)integratie arbeidsgehandicapten* (Likums par darba ņēmēju invalīdu [re]integrāciju, turpmāk tekstā — "*Wet REA*") darba devēji var būt atbrīvoti no pienākuma darba ņēmējiem invalīdiem, kuru darba veikums ir acīmredzami mazāks par parasto, maksāt likumā noteikto minimālo algu.

III — Fakti un tiesvedība

17. Nīderlandes pilsonis D. P. V. Hendrikss [*D. P. W. Hendrix*] ir dzimis 1975. gada 26. septembrī. Viņam ir garīga invaliditāte, kuras dēļ viņš ir darba nespējīgs par 80–100 %. Tādēļ kopš 1993. gada 26. septembra viņam tika piešķirts pabalsts saskaņā ar *AAW*.

18. Kopš 1994. gada 1. februāra Hendrikss strādāja būvmateriālu veikalā Nīderlandē. Hendriksa darba devējs atbilstoši *Wet REA* bija atbrīvots no pienākuma maksāt viņam likumā noteikto minimālo algu. Līdz ar to Hendrikss pelnīja tikai 70 % no minimālās algas un atbilstoši saņēma *Wajong* paredzēto pabalstu tādā apmērā, kāds noteikts gadījumā, ja darba nespēja ir 25–35 % apjomā.

19. 1999. gada 1. jūnijā Hendrikss pārcēlās uz Beļģiju, tomēr saglabāja savu darba vietu Nīderlandē. Ar 1999. gada 28. jūnija lēmumu *Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinsti-*

tuut Werknemersverzekeringen (turpmāk tekstā — "atbildētājs") pārtrauca *Wajong* paredzētā pabalsta izmaksāšanu no 1999. gada 1. jūlija. Tā kā viņa darba devēja atbrīvojums no pienākuma maksāt minimālo algu vēl joprojām bija spēkā un viņš atteicās palielināt algu, darba attiecības tika izbeigtas. Kopš 1999. gada 5. jūlija Hendrikss strādā citā būvmateriālu veikalā, kur viņš saņem likumā paredzēto minimālo algu [5]. 2001. gadā Hendrikss pārcēlās atpakaļ uz Nīderlandi.

20. Pēc nesekmīgas administratīvās procedūras Hendrikss cēla prasību sakarā ar *Wajong* paredzētā pabalsta izmaksas pārtraukšanu *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa), kas ar 2001. gada 16. marta spriedumu prasību noraidīja. *Centrale Raad van Beroep*, kurā tika iesniegta apelācijas sūdzība, ar 2005. gada 15. jūlija lēmumu atbilstoši EKL 234. pantam uzdeva Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai *Wajong* paredzētais pabalsts, kas minēts Regulas Nr. 1408/71 IIa pielikumā, ir uzskatāms par speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē un tādējādi tādām personām kā apelācijas pamata prāvā iesniedzējs ir piemērojams vienīgi ar tās 10.a pantu ieviestais saskaņojošais regulējums? Vai, atbildot uz šo jautājumu, ir nozīme tam, ka ieinteresētā persona sākotnēji ir saņēmusi [no iemaksām finansētu] *AAW* paredzēto pabalstu jauniešiem invalīdiem, kas 1998. gada 1. janvārī ir pilnībā pārveidots par pabalstu atbilstoši *Wajong*?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai darba ņēmējs var atsaukties uz EKL 39. pantu, kas ir īstenots ar Regulas Nr. 1612/68 7. pantu, dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, ja viņš ir strādājis tikai šajā dalībvalstī, bet dzīvo citā dalībvalstī?

3) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu ir apstiprinoša, vai EKL 39. pants, kas īstenots ar Regulas Nr. 1612/68 7. pantu, ir jāsaprot tā, ka ar to ir saderīga tiesiskā regulējuma norma, kurā pabalsta piešķiršanai un turpinātai izmaksāšanai paredzēts nosacījums, ka ieinteresētās personas dzīves vieta ir dalībvalsts teritorijā, kuras tiesiskais regulējums ir piemērojams, ja šajā tiesiskajā regulējumā paredzēts speciāls no iemaksām neatkarīgs pabalsts Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē un tas ir minēts šīs regulas IIa pielikumā?

5 — Tātad visa lieta attiecas tikai uz tiesībām uz *Wajong* paredzētajiem pabalstiem četrās dienās no 1999. gada 1. jūlija līdz 4. jūlijam, kā to pamatoti uzsver Nīderlandes valdība.

4) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu ir apstiprinoša, bet atbilde uz trešo jautājumu — noliedzoša, vai Kopienu tiesības (tajā skaitā Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkts un EKL 39. pants, kā arī EKL 12. un 18. pants) ir jāinterpretē tā, ka būtībā ir iespējams pietiekami pamatot dzīves vietas nosacījuma iekļaušanu *Wajong* attiecībā uz Eiropas Savienības pilsoni, kurš Nīderlandē strādā pilnu darba laiku un uz kuru līdz ar to attiecas tikai Nīderlandes tiesības?"

IV — Tiesiskais vērtējums

A — *Par pirmo prejudiciālo jautājumu — pabalsta kā speciāla no iemaksām neatkarīga pabalsta Regulas Nr. 1408/71 nozīmē klasifikācija*

21. Pirmais *Raad van Beroep* jautājums ir par to, vai *Wajong* paredzētais pabalsts ir uzskatāms par speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē, kam ir piemērojams šīs regulas 10.a pantā paredzētais saskaņojošais regulējums.

22. Tiesa uz šo jautājumu jau ir apstiprinoši atbildējusi spriedumā lietā *Kersbergen*, jo attiecīgais pabalsts ir minēts Regulas Nr. 1408/71 IIa pielikumā un ir neatkarīgs no iemaksām, kā arī tam ir speciāla pabalsta raksturs [6]. Tas ir speciāls pabalsts tāpēc, ka pastāv saistība, pirmkārt, ar sociālā nodrošinājuma pabalstu invaliditātes gadījumā saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta b) apakšpunktu un, otrkārt, ar sociālo palīdzību. Šim pabalstam ir jānodrošina minimāli ienākumi sociāli vājai grupai (jauniešiem invalīdiem) [7].

23. Tiesa uzskata, ka tas, ka pēc *Wajong* paredzētā pabalsta piešķiršanas nenotiek finanšu vajadzību pārbaude [8], nav pretrunā sociālās palīdzības pieejamībai. Drīzāk šajā sakarā pietiek ar to, ka jauniešu invalīdu

6 — Skat. par prasību, ka šie nosacījumi ir kumulatīvi: 2001. gada 8. marta spriedumu lietā C-215/99 *Jauch* (*Recueil*, I-1901. lpp., 21. punkts) un 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Kersbergen* (25. punkts).

7 — 2. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Kersbergen* (30. un 31. punkts). Vispārīgi par nosacījumiem pabalsta kā speciāla pabalsta kvalifikācijai skat. arī 1997. gada 4. novembra spriedumu lietā C-20/96 *Snares* (*Recueil*, I-6057. lpp., 33. punkts) un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-160/02 *Skalka* (*Recueil*, I-5613. lpp., 25. punkts).

8 — Sal. par šo prasību it īpaši ar maniem 2005. gada 20. oktobra secinājumiem lietā C-286/03 *Hosse* (2006. gada 21. februāra spriedums, Krājums, I-1771. lpp., 66.–69. punkts).

grupai, kas saņem pabalstu, vispār nav pietiekamu iztikas līdzekļu [9].

24. Uzdodot pirmo prejudiciālo jautājumu, *Centrale Raad van Beroep* vēlas zināt arī, vai ir nozīme tam, ka ieinteresētā persona sākotnēji ir saņēmusi *AAW* paredzēto pabalstu, kas ir finansēts no iemaksām un kam nebija paredzēts dzīves vietas nosacījums, bet kurš 1998. gada 1. janvārī tika pārveidots par pabalstu atbilstoši *Wajong*.

25. Tāpat Tiesa spriedumā lietā *Kersbergen* jau ir konstatējusi, ka nevar atsaukties uz leģitīmi iegūtu tiesību aizsardzību, ja saņēmējs pārceļas uz ārvalstīm pēc tam, kad *AAW* paredzētie pabalsti ir aizstāti ar *Wajong* pabalstu [10]. Tā kā Hendrikss 1999. gada 1. jūnijā pārcēlās uz Beļģiju, viņš nevar atsaukties uz šo tiesību principu. Tā kā nav citādu pārejas noteikumu, tad tiesiskās sekas, kas rodas sakarā ar dzīves vietas maiņu, līdz ar to ir jāvērtē pēc tiem tiesiskajiem apstākļiem, kas pastāvēja attiecīgajā laikposmā.

26. Regulas Nr. 1408/71 95.b panta 8. punkts uz šo lietu neattiecas jau tāpēc, ka pirms 1992. gada 1. jūnija Hendrikss nesaņēma tādu pabalstu, kura saglabāšanu arī turpmāk nodrošinātu šī tiesību norma.

27. Tādējādi pagaidām ir jākonstatē, ka *Wajong* paredzētais pabalsts ir jāuzskata par speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē, kam ir jāpiemēro šīs regulas 10.a pantā noteiktais saskaņojošais regulējums. Tas ir spēkā arī tad, ja attiecīgā persona sākotnēji ir saņēmusi pabalstu, kas tika finansēts no iemaksām un kas 1998. gada 1. janvārī tika pārveidots par pabalstu atbilstoši *Wajong*.

28. Turpinājumā tomēr ir jānoskaidro, vai Regulas Nr. 1408/71 10.a pantā paredzētais dzīves vietas nosacījums šīs lietas apstākļos ir saderīgs ar tiesību normām par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos.

9 — Pirmajā mirklī šī argumentācija pārsteidz. Lai saņemtu klasisku sociālo palīdzību, nepietiek tikai ar to, ka persona pierāda sociālajam dienestam, ka tā pieder pie sociāli vājas grupas, precīzi nepierādot savu finanšu stāvokli. Tiesas konstatējums katrā ziņā nepamato, ka, lai kvalificētu pabalstu kā speciālu pabalstu, jāpastāv zināmai saistībai ar sociālo palīdzību, kas ir pietiekama, lai pamatotu jauktu raksturu, bet, ka tai nav pilnībā jāatbilst sociālas palīdzības pabalstam.

10 — 2. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Kersbergen* (41. un turpmākie punkti).

B — *Par otro prejudiciālo jautājumu — atsaukšanās uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos paša pilsonības dalībvalstī*

29. Uzdodot otro prejudiciālo jautājumu, *Centrale Raad van Beroep* vēlas zināt, vai darba ņēmējs var atsaukties uz EKL 39. pantu, kas īstenots ar Regulas Nr. 1612/68 7. pantu, dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, ja viņš ir strādājis tikai šajā dalībvalstī un joprojām tajā strādā, bet dzīvo citā dalībvalstī.

30. *Wajong* paredzētais pabalsts ietilpst Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkta piemērošanas jomā, jo to piešķir valsts teritorijā dzīvojošiem darba ņēmējiem sakarā ar viņu objektīvu darba ņēmēju statusu vai vienkārši vispārīgi sakarā ar viņu dzīves vietu valsts teritorijā [11].

31. Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktā precizēts diskriminācijas aizliegums, kas jau ir noteikts EKL 39. pantā, attiecībā uz sociālu priekšrocību piešķiršanu [12]. Saskaņā ar tā tekstu Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkts aizliedz piemērot darba ņēmējiem, kas ir citu dalībvalstu pilsoņi, citus noteikumus nekā attiecīgās valsts iedzīvotājiem. Līdz ar to šķiet, ka šī tiesību norma iekļaujas EKL 39. panta piemērošanas jomā, uz ko var atsaukties ikviens Kopienu pilsonis, kas izmanto tiesības uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, neatkarīgi no viņa dzīves vietas un pilsonības [13]. Bet Tiesa piemēro gan vienu, gan otru tiesību normu un Regulas Nr. 1612/68 7. pantu interpretē tāpat kā EKL 39. pantu [14]. Tādējādi arī šajā lietā var atsaukties uz abām normām.

32. Līguma normas par brīvu pārvietošanos un akti, kas pieņemti, lai izpildītu šīs normas, tomēr nav piemērojami apstākļos, kuros nav nekādu norāžu, ka būtu pārsniegtas vienas

11 — Sal. ar 1975. gada 30. septembra spriedumu lietā 32/75 *Cristini* (*Recueil*, 1085. lpp., 10.–13. punkts), 1999. gada 8. jūnija spriedumu lietā C-337/97 *Meeusen* (*Recueil*, I-3289. lpp., 22. punkts) un 2005. gada 15. septembra spriedumu lietā C-258/04 *Ioannidis* (Krājums, I-8275. lpp., 35. punkts).

12 — 2006. gada 23. februāra spriedums lietā C-205/04 Komisija/Spānija (Krājumā nav publicēts — Krāj., I-31.* lpp., 15. punkts).

13 — 2002. gada 12. decembra spriedums lietā C-385/00 *de Groot* (*Recueil*, I-11819. lpp., 76. punkts), 2003. gada 13. novembra spriedums lietā C-209/01 *Schilling* un *Fleck-Schilling* (*Recueil*, I-13389. lpp., 23. punkts) un 2006. gada 21. februāra spriedums lietā C-152/03 *Ritter-Coulais* (Krājums, I-1711. lpp., 31. punkts).

14 — Sal., piemēram, ar 1996. gada 23. maija spriedumu lietā C-237/94 *O'Flynn* (*Recueil*, I-2617. lpp., 19. punkts), 1999. gada 26. janvāra spriedumu lietā C-18/95 *Terhoeve* (*Recueil*, I-345. lpp., 29. punkts), 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā C-224/01 *Köbler* (*Recueil*, I-10239. lpp., 77. un 88. punkts) un šo secinājumu 12. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Komisija/Spānija (15. punkts). Citādi uzskata ģenerāladvokāts Hēlhuds [*Geelhoed*] 2006. gada 2. februāra secinājumos lietā C-406/04 *De Cuyper* (2006. gada 18. jūlija spriedums, Krājums, I-6947. lpp., 34.–37. punkts) un ģenerāladvokāts Džeikobss [*Jacobs*] 1996. gada 2. maija secinājumos apvienotajās lietās C-245/94 un C-312/94 *Hoever* un *Zachow* (1996. gada 10. oktobra spriedums, *Recueil*, I-4895. lpp., 93.–100. punkts).

dalībvalsts robežas [15]. Ja diskriminācija nav tieši saistīta ar pilsonību un darba ņēmējs atsaucas uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos paša dalībvalstī, ir jākonstatē cita pārrobežu saikne, kas norādītu uz darba ņēmēju pārvietošanās piemērošanas jomu.

33. Šajā lietā pārrobežu elements pastāv, jo Hendrikss dzīvo Beļģijā un strādā Nīderlandē kā darba ņēmējs. Tātad viņš katru dienu, kā pārrobežu darba ņēmējs [16] dodas no vienas dalībvalsts uz otru, lai tur veiktu profesionālo darbību.

34. Atbildētājs, Nīderlandes valdība un Apvienotās Karalistes valdība uzskata, ka darba ņēmējs var atsaukties tikai uz EKL 39. pantu dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, ja viņš ir izmantojis savas tiesības uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos [17]. Saskaņā ar spriedumu lietā *Werner* [18] tas tā nav, ja ieinteresētā persona pastāvīgi strādā savā izcelsmes valstī un tikai savu dzīves vietu ir pārcēlusi uz citu dalībvalsti.

35. Vēlākajā spriedumā lietā *Van Pommeren-Bourgondiën* [19] Tiesa līdzīgā situācijā atsaukšanos uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos tomēr atzina par pamatotu. Prasītāja šajā tiesvedībā bija Nīderlandes pilsone, dzīvoja Beļģijā un visu savu darba mūžu bija strādājusi Nīderlandē. Dzīves vietas dēļ Nīderlandes sociālās apdrošināšanas [iestādes] viņu uzskatīja par brīvprātīgi, nevis obligāti apdrošināto, tāpēc viņai bija jāmaksā lielākas iemaksas nekā Nīderlandē dzīvojošām personām. Regula Nr. 1408/71 neaizliedza šādu praksi.

36. Bet Tiesa nosprieda, ka, paredzot personām, kas nedzīvo valsts teritorijā, neizdevīgākus apdrošināšanas nosacījumus par obligātās apdrošināšanas nosacījumiem, kas tajā pašā sociālās nodrošināšanas nozarē tiek piemēroti personām, kas dzīvo valsts teritorijā, ir pārkāpts EKL 39. pants [20]. Tas, ka A. J. van Pomerēna-Burgondjēna [*Pommeren-Bourgondiën*] vienmēr ir strādājusi Nī-

15 — Sal. ar 1997. gada 5. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-64/96 un C-65/96 *Uecker* un *Jacquet* (*Recueil*, I-3171. lpp., 16. punkts), 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Terhoeve* (26. punkts), 2001. gada 11. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no C-95/99 līdz C-98/99 un C-180/99 *Khalil* u.c. (*Recueil*, I-7413. lpp., 69. punkts) un 2007. gada 11. janvāra spriedumu lietā C-208/05 *ITC* (Krājums, I-181. lpp., 29. punkts).

16 — Šis jēdziens ir definēts Regulas Nr. 1408/71 1. panta b) punktā.

17 — Skat. šajā sakarā 1979. gada 7. februāra spriedumu lietā 115/78 *Knoors* (*Recueil*, 399. lpp., 24. punkts), 1992. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-370/90 *Singh* (*Recueil*, I-4265. lpp., 23. punkts), 1994. gada 23. februāra spriedumu lietā C-419/92 *Scholz* (*Recueil*, I-505. lpp., 9. punkts), 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Terhoeve* (27. punkts) un 13. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *de Groot* (76. punkts).

18 — 1993. gada 26. janvāra spriedums lietā C-112/91 *Werner* (*Recueil*, I-429. lpp., 16. un 17. punkts), kas attiecās uz uzņēmējdarbības brīvību. Par ierobežojošo spriedumu lietā *Werner* ievirzi nesen ir izteicies arī ģenerāladvokāts Hēlhuds (2006. gada 28. septembra secinājumi lietā C-212/05 *Hartmann*, 2007. gada 18. jūlija spriedums, Krājums, I-6303. lpp., 32.–42. punkts).

19 — 2005. gada 7. jūlija spriedums lietā C-227/03 (Krājums, I-6101. lpp.).

20 — *Ibidem*, 40. punkts.

derlandē un uz Beļģiju pārcēlusi tikai savu dzīves vietu, viennozīmīgi neliedza piemērot darba ņēmēju brīvu pārvietošanos.

37. Spriedumā lietā *Ritter-Coulais* [21] Tiesa skaidri apstiprināja šādu pieeju, paskaidrojot,

"[..] ka jebkurš Kopienas pilsonis neatkarīgi no viņa dzīves vietas un pilsonības, kurš ir izmantojis tiesības uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un ir veicis profesionālu darbību citā dalībvalstī, kas nav viņa dzīves vietas dalībvalsts, ietilpst Līguma 48. panta piemērošanas jomā [..].

No tā izriet, ka laulāto Riteru-Kulē [*Ritter-Coulais*], kas strādāja citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā atradās viņu reālā dzīves vieta, situācija ietilpst Līguma 48. panta [jaunajā redakcijā — EKL 39. pants] piemērošanas jomā."

38. Vēl ir jāpiebilst, ka Riteru-Kulē laulātais pāris (turklāt) [22] bija Vācijas pilsoņi, tātad viņi bija tās valsts pilsoņi, kurā strādāja un kurā viņi atsaucās uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos. Pārrobežu raksturu veidoja tikai dzīves vieta citā dalībvalstī [23].

39. Spriedumā lietā *N* Tiesa šo formulu attiecināja arī uz uzņēmējdarbības brīvību. Arī šajā lietā prasītājs pārvietoja savu dzīves vietu no valsts, kuras pilsonis viņš bija un kurā viņš veica profesionālo darbību, uz citu dalībvalsti, kurā nebija nodarbināts. Tas ļāva Tiesai piemērot uzņēmējdarbības brīvību [24].

40. Nepārliecina iebildums, ka izteikumi spriedumā lietā *Ritter-Coulais* bija jāprecizē, ņemot vērā apstākli, ka Eiropas Savienības pilsoņu vispārējā pārvietošanās brīvība un

21 — Iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 31. un 32. punkts.

22 — Turklāt Ritere-Kulē bija Francijas pilsone. Kā tomēr precīzi ir uzsvēris ģenerāladvokāts Ležē [*Léger*], laulātais pāris kopā maksāja nodokļus Vācijā, tādēļ nebūtu dabiski ņemt vērā sievas Francijas pilsonību (sal. ar iepriekš minētajiem 2005. gada 1. marta secinājumiem lietā C-152/03 *Ritter-Coulais*, Krājums, I-1711. lpp., 36. punkts).

23 — Katrā ziņā būtu bijis apsveicami, ja Tiesa spriedumā lietā *Ritter-Coulais* būtu skaidri paskaidrojusi, ka tā atsakās no *Werner* judikatūras, uz kuru vēl ģenerāladvokāts Ležē lielā mērā balstījās (22. zemsvītras piezīmē minētie secinājumi lietā *Ritter-Coulais*, 5. un turpmākie punkti). Tā vietā Tiesa vispār nemin spriedumu lietā *Werner*.

24 — 2006. gada 7. septembra spriedums lietā C-470/04 *N* (Krājums, I-7445. lpp., 28. punkts).

brīva kapitāla aprite, kas tālāk palīdzētu prasītājiem, laika ziņā vēl nebija piemērojamas lietas apstākļiem [25]. Pirmkārt, spriedums lietā *Van Pommeren-Bourgondiën* pierāda, ka atbilstošā darba ņēmēju brīvas pārvietošanās interpretācija ir izmantojama pilnībā neatkarīgi no īpašajiem apstākļiem lietā *Ritter-Coulais*. Otrkārt, tiesiski nav pieļaujams darba ņēmēju brīvu pārvietošanos interpretēt plašāk vai šaurāk atkarībā no tā, vai uz lietas apstākļiem ir attiecināma kāda cita pamatbrīvība.

41. Minētie spriedumi ir balstīti uz priekšstatu par iekšējo tirgu kā telpu bez iekšējām robežām, kurā ir nodrošināta preču, personu, pakalpojumu un kapitāla brīva aprite, kā tas minēts EKL 14. panta 2. punktā. EKL 39. pantā ir paskaidrots pamatprincips, kas nostiprināts EKL 3. panta 1. punkta c) apakšpunktā, saskaņā ar kuru Kopienu darbība EKL 2. panta nozīmē ietver brīvas aprites šķēršļu atcelšanu dalībvalstīs [26]. Turklāt nav nozīmes tam, vai šie šķēršļi ir no izcelsmes vai uzņēmējas valsts [27].

42. Atbildētājas un iesaistīto valdību atbalstītā darba ņēmēju brīvas pārvietošanās šaurā interpretācija ir pretēja iekšējā tirgus pamatidejai. Telpā bez iekšējām robežām personai, kas no savas dzīves vietas valsts dodas strādāt uz valsti, kuras pilsone tā ir, nedrīkst gluži tāpat kā tām personām, kas no valsts, kuras pilsones tās ir, pārvietojas uz citu dalībvalsti, lai strādātu.

43. Šaurā darba ņēmēju brīvas pārvietošanās piemērošanas jomas definīcija pārāk balstīta uz attiecīgās personas pilsonību un nevis uz darbības pārrobežu raksturu. Tā rada atšķirīgu pieeju atkarībā no tā, vai strādāt pāri robežai dodas attiecīgās valsts pilsonis vai citas valsts pilsonis. Ja Hendrikss pēc pārcelšanās uz Beļģiju būtu sācis strādāt Vācijā un katru dienu brauktu no Beļģijas uz turieni strādāt, viņš neapšaubāmi varētu atsaukties uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos. Nav skaidrs, kāpēc attieksme pret viņu mainās, ja

25 — To ģenerāladvokāts Hēlhuds norāda 18. zemsvītras piezīmē minētajos secinājumos lietā *Hartmann* (37. punkts).

26 — 14. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Terhoeve* (36. punkts), 17. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Singh* (15. punkts), kā arī 2000. gada 15. jūnija spriedums lietā C-302/98 *Šehrer* (*Recueil*, I-4585. lpp., 31. punkts).

27 — Skat. 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Terhoeve* (37. un 39. punkts), 26. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Šehrer* (32. un 33. punkts), kā arī 2006. gada 9. novembra spriedumu lietā C-520/04 *Turpeinen* (Krājums, I-10685. lpp., 14. un 15. punkts).

viņš dodas uz savu izcelsmes valsti — Nīderlandi.

44. Ģenerāladvokāts Hēlhuds [*Geelhoed*] secinājumos lietā *Hartmann* atbalstīja sašaurinātu EKL 39. panta interpretāciju, ko šajā tiesvedībā atbalsta arī atbildētāja un iesaistītās valdības. Kā pamatojumu viņš minēja, ka šai tiesību normai ir tikai jānodrošina darba faktora pārcelšana, kas tieši nenotiek, ja tiek pārcelta vienīgi dzīves vieta [28].

45. Ja valsts tiesiskais regulējums tieši balstās uz privātās dzīves vietas maiņu, proti, tajā paredzēti atsevišķi nodokļu vai administratīvie šķēršļi, personai pārceļoties atpakaļ, tiešām ir jājautā, vai šādi pasākumi pirmām kārtām nav jāuzskata par Eiropas Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās, kas nodrošināta EKL 18. pantā, ierobežošanu. Bet, ja dzīves vietas pārcelšana ir notikusi vispirms un nelabvēlīgie apstākļi izriet no tā, ka dzīves vieta un darba vieta tagad nesakrīt, tad uz to pirmām kārtām attiecas darba ņēmēju brīva pārvietošanās. No šī brīža ir kavēta darba faktora pārcelšana no (jaunās) dzīves vietas valsts uz nodarbinātības valsti.

46. Piemērojot EKL 39. pantu, izšķiroša nozīme nevar būt tam, vai situācija, kad tiek šķērsota robeža, ir radusies dzīves vietas vai darba vietas maiņas dēļ. Pretējā gadījumā rezultāti varētu būt pilnībā nejauši. Hendrikss, kas bez pārtraukuma strādāja Nīderlandē un pārcēla savu dzīves vietu uz citu valsti, sākotnēji nevarētu atsaukties uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos. Bet, ja pēc dzīves vietas maiņas viņš zaudē darba vietu un pēc tam uzsāk Nīderlandē citu nodarbošanos, tad būtu piemērojama darba ņēmēju brīva pārvietošanās, jo tad viņš dodas no Beļģijas uz Nīderlandi, lai stātos jaunās darba attiecībās.

47. Tiesa gan daudzās lietās ir nolēmusi, ka darba ņēmējs var atsaukties uz EKL 39. pantu pret dalībvalsti, kuras pilsonība viņam ir, pēc tam, kad viņš ir izmantojis tiesības uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos [29]. Tiesa to ir

28 — 18. zemsvītras piezīmē minētie secinājumi lietā *Hartmann* (41. punkts). Tā jau ģenerāladvokāts Darmons [*Darmon*] 1992. gada 6. oktobra secinājumos lietā C-112/91 *Werner* (*Recueil*, I-429. lpp., 30. punkts).

29 — Sal., piemēram, ar 17. zemsvītras piezīmē minētajiem nolēmumiem.

pielīdzinājusi gadījumam, kad attiecīgā persona ārvalstī ir ieguvusi diplomu vai profesionālu kvalifikāciju [30].

C — *Par trešo prejudiciālo jautājumu — Regulas Nr. 1408/71 saistība ar Regulu Nr. 1612/68 un EKL 39. pantu*

48. Tomēr galvenokārt šajos gadījumos attiecīgās personas atkal iekārtoja dzīves vietu izcelsmes valstī un pamatojoties uz to atsaucās uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos. Tā kā darba vieta un dzīves vieta — atšķirībā no Hendriksa lietas — vairs neatšķīrās, bija nepieciešams, lai iepriekš būtu notikusi pārrobežu kustība, kas ir pamats viesstrādnieka statusam. Bet no šiem spriedumiem nevar secināt, ka viesstrādnieka statusu nevarētu iegūt, pārceļot dzīves vietu.

49. Tādējādi uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka darba ņēmējs var atsaukties uz EKL 39. pantu un Regulas Nr. 1612/68 7. pantu dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, ja viņš ir strādājis un vēl joprojām strādā tikai šajā dalībvalstī, bet dzīvo citā dalībvalstī.

50. Uzdodot trešo prejudiciālo jautājumu, *Centrale Raad van Beroep* gribēja zināt, vai valsts tiesību norma, kurā pabalsta piešķiršanai vai turpmākai saņemšanai paredzēts nosacījums, ka ieinteresētās personas dzīves vieta ir dalībvalsts teritorijā, tomēr ir saderīga ar EKL 39. pantu un Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu tāpēc, ka šis pabalsts ir speciāls no iemaksām neatkarīgs pabalsts Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē, kas atbilstoši šīs regulas 10.a pantam tiek piešķirts tikai dzīves vietā.

51. Šajā sakarā atbildētājs, Nīderlandes valdība un Apvienotās Karalistes valdība uzskata, ka Regula Nr. 1408/71 ir speciāls tiesību akts salīdzinājumā ar Regulu Nr. 1612/68 un tādēļ ir piemērojama tikai tās piemērošanas jomā [31]. Pamatojoties uz Regulu Nr. 1612/68, tomēr nevar prasīt

30 — 17. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Knoors* (24. punkts) un 1993. gada 31. marta spriedums lietā C-19/92 *Kraus* (*Recueil*, I-1663. lpp., 15. un 16. punkts).

31 — Tā ir teikts arī 18. zemsvītras piezīmē minētajos ģenerāladvokāta Hēlhuda secinājumos lietā *Hartmann* (50. punkts).

izmaksāt ārpus valsts teritorijas pabalstus, kas ir aizliegts Regulas Nr. 1408/71 10.a pantā.

52. Tomēr Tiesa ir konstatējusi, ka Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu var piemērot sociālām priekšrocībām, kas vienlaikus ietilpst Regulas Nr. 1408/71 īpašajā piemērošanas jomā [32]. Abas tiesību normas ir piemērojamas vienlaikus, jo tām ir dažāda piemērojamība personām [33], sociālo priekšrocību jēdziens Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktā ir plašāks nekā sociālā nodrošinājuma pabalsta jēdziens Regulā Nr. 1408/71 [34] un Regula Nr. 1612/68 vispārīgi attiecas uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos [35]. Tādējādi apstāklis, ka uz kādu pabalstu neattiecas vai ierobežotā apjomā attiecas Regula Nr. 1408/71 un šī regula līdz ar to neprasa izmaksāt šo pabalstu ārpus valsts teritorijas, tajā nekas nav teikts par Regulā Nr. 1612/68 sniegtajām norādēm par pabalsta piešķiršanu [36].

53. No spriedumiem lietā Komisija/Francija [37] un lietā *Scrivner* [38], ko min atbildētāja vai attiecīgi Nīderlandes valdība, neizriet nekas cits. Jo šajās lietās runa nevar būt par Regulas Nr. 1408/71 iespējamo pārākumu jau tāpēc, ka šī regula vēl nebija piemērojama [39].

54. Arī tiktāl, ciktāl no Regulas Nr. 1612/68 42. panta 2. punkta ("Šī regula neietekmē pasākumus, ko veic saskaņā ar Līguma 51. pantu [jaunajā redakcijā — EKL 42. pants]") izriet, ka Regulai Nr. 1408/71 ir augstāks spēks nekā Regulai Nr. 1612/68, tas nepārliecina [40]. Regulas Nr. 1612/68 42. panta 2. punktā nav runa par tādu pasākumu augstāku spēku, kas veikti saskaņā ar Līguma 51. pantu, bet gan tikai ir noteikts, ka šie pasākumi paliek "neskarti". Šis teksts neapliecina tieši, ka Regulai Nr. 1612/68 būtu

32 — 1993. gada 10. marta spriedums lietā C-111/91 Komisija/Luksemburga (*Recueil*, I-817. lpp., 21. punkts) un 1998. gada 12. maija spriedums lietā C-85/96 *Martínez Sala* (*Recueil*, I-2691. lpp., 27. punkts).

33 — Sal. ar 32. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Komisija/Luksemburga (20. punkts).

34 — Sal. ar 8. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Hosse* (104. punkts).

35 — Sal. ar 32. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Komisija/Luksemburga (21. punkts).

36 — Sal. ar 8. zemsvītras piezīmē minētajiem secinājumiem lietā *Hosse* (104. punkts).

37 — 1998. gada 24. septembra spriedums lietā C-35/97 Komisija/Francija (*Recueil*, I-5325. lpp., 47. punkts).

38 — 1985. gada 27. marta spriedums lietā 122/84 *Scrivner* un *Cole* (*Recueil*, 1027. lpp.).

39 — 37. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Komisija/Francija (35. punkts), 38. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Scrivner* (21. punkts). Tāpēc arī EBTA Tiesas 2006. gada 3. maija spriedums lietā E-3/05 EBTA Uzraudzības iestāde/Norvēģija (*EFTA Court Report*, 102. lpp., 63. punkts) ir nepareizs, jo spriedums lietā *Scrivner* ir minēts kā šķietams pierādījums Regulas Nr. 1408/71 augstākam spēkam pār Regulu Nr. 1612/68.

40 — Bet tā apgalvo ģenerāladvokāts Hēlhuds 18. zemsvītras piezīmē minētajos secinājumos lietā *Hartmann* (50. punkts) un EBTA Tiesa 39. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā lietā EBTA Uzraudzības iestāde/Norvēģija (63. punkts).

zemāks spēks, bet gan tajā ir runa par savstarpēji neietekmētu, tātad vienlaikus piemērojamību [41].

55. Apstāklis, ka Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkts ir formulēts kā vispārīga norma, bet Regula Nr. 1408/71 ietver precīzu sociālā nodrošinājuma jomas regulējumu, tomēr neļauj secināt, ka Regulai Nr. 1408/71 būtu priekšroka attiecībā pret Regulu Nr. 1612/68 kā *lex specialis*. Jo pati attiecīgajās regulās izmantotā regulējuma tehnika neko neliecina par to, kurai regulai ir augstāks spēks.

56. Regulas Nr. 1408/71 pārākumu pār Regulas Nr. 1612/68 7. pantu īpaši apšauba šādi apsvērumi. Regulas Nr. 1612/68 7. pants galu galā ir vienīgi EKL 39. pantā paredzēto garantiju īpašs formulējums un ir jāinterpretē tāpat kā šī norma [42]. Bet, interpretējot un piemērojot Regulu Nr. 1408/71, vienmēr ir jāņem vērā principi, kuri ir noteikti Līgumā kā augstāka juridiska spēka tiesību avotā. Tāpēc, ja kāds valsts pasākums atbilst atvasināto tiesību normai — šajā gadījumā Regulas Nr. 1408/71 10.a pantam — tas nenozīmē, ka tas nav jāvērtē atbilstoši Līguma normām [43].

57. Pamatbrīvību ierobežojums arī tad ir jāpamato ar svarīgām sabiedrības interesēm, ja tas izriet no Kopienu regulas vai valsts tiesību aktiem, kas atbilst sekundārajām tiesībām. Tātad Kopienu likumdevējam un valsts likumdevējam ir rīcības brīvība izdot sabiedrības interesēs tādus noteikumus, kas ierobežo pamatbrīvības. Tomēr Tiesai ir tiesības pārbaudīt, vai likumdevēji nepārsniedz šīs rīcības brīvības robežas un līdz ar to nepārkāpj pamattiesības.

58. Tādējādi uz trešo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka valsts tiesību norma, kurā pabalsta piešķiršanai vai turpmākai izmaksāšanai paredzēts nosacījums, ka ieinteresētās personas dzīves vieta ir dalībvalsts teritorijā, ne vienmēr ir saderīga ar EKL 39. pantu un Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu tāpēc, ka šis pabalsts ir speciāls no iemaksām

41 — Atbilstoši tam arī Regulas Nr. 1612/68 42. panta 2. punkta franču valodas redakcijā ir teikts: "Le présent règlement ne porte pas atteinte aux dispositions prises conformément à l'article 51 du traité." Arī no angļu valodas redakcijas neizriet Regulas Nr. 1408/71 pārākums: "This Regulation shall not affect measures taken in accordance with Article 51 of the Treaty."

42 — Skat. šo secinājumu 30. punktu, kā arī tajā skaitā norādes 14. zemsvītras piezīmē.

43 — 1998. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-158/96 *Kohll* (*Recueil*, I-1931. lpp., 25. punkts) un 2006. gada 16. maija spriedums lietā C-372/04 *Watts* (Krājums, I-4325. lpp., 47. punkts).

neatkarīgs pabalsts Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē, ko saskaņā ar šīs regulas 10.a pantu piešķir tikai dzīves vietā.

D — *Par ceturto prejudiciālo jautājumu — nosacījuma par dzīves vietu saderība ar Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu, ar EKL 39. pantu un EKL 12. un 18. pantu*

59. Uzdodot ceturto prejudiciālo jautājumu, *Centrale Raad van Beroep* attiecīgi vēlas uzzināt, vai EKL 39. pants un Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkts, kā arī EKL 12. un 18. pants nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā *Wajong*, saskaņā ar ko Eiropas Savienības pilsonim, kurš Nīderlandē strādā pilnu darba laiku un uz kuru tādējādi attiecas tikai Nīderlandes tiesības, atsevišķu sociālo pabalstu var piešķirt tikai tad, ja viņš arī dzīvo šajā dalībvalstī.

1) Saderība ar EKL 39. pantu un Regulas Nr. 1612/68 7. pantu

60. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dažādu Līguma noteikumu par brīvu pārvietošanos mērķis ir atvieglot Kopienu pilsoņiem jebkuras profesionālās darbības veikšanu Kopienas teritorijā un tie nepieļauj pasākumus, kas var radīt nelabvēlīgu situāciju Kopienu pilsoņiem, ja tie vēlas veikt ekonomisku darbību citas dalībvalsts teritorijā [44].

61. *Wajong* paredzēto pabalstu atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 10.a pantam piešķir tikai tām personām, kuru dzīves vieta ir Nīderlandē. Tādējādi nelabvēlīgāki nosacījumi ir darba ņēmējiem, kas Nīderlandē strādā, bet tajā nedzīvo. Tomēr nelabvēlīgāku nosacījumu radīšanu, paredzot dzīves vietas prasību, varētu pamatot ar objektīviem, no pilsonības neatkarīgiem sabiedrības interešu apsvērumiem [45].

62. Dzīves vietas prasība Regulas Nr. 1408/71 10.a pantā ir paredzēta, lai nošķirtu dalībvalstu kompetenci, piešķirot speciālus no iemaksām neatkarīgus pabalstus; tas ietver gan saikni ar sociālo nodrošinājumu, gan arī sociālās palīdzības elementus. Tiesa jau ir atzinusi, ka dzīves vieta ir šim mērķim atbilstošs kritērijs.

44 — 17. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Singh* (16. punkts), 14. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Terhoeve* (37. punkts), 26. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Šehrer* (32. punkts) un 13. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Ritter-Coulais* (33. punkts).

45 — Sal. ar 2006. gada 9. novembra spriedumu lietā C-346/05 *Chateignier* (Krājums, I-10951. lpp., 32. punkts) ar norādi uz 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *O'Flynn* (19. punkts) un 2004. gada 23. marta spriedumu lietā C-138/02 *Collins* (*Recueil*, I-2703. lpp., 66. punkts). Atbilstoši par EKL 18. panta saikni ar Regulu Nr. 1408/71: 2006. gada 18. jūlija spriedums lietā C-406/04 *De Cuyper* (Krājums, I-6947. lpp., 40. punkts).

63. Pirmkārt, tā spriedumā lietā *Snares* ir konstatējusi, ka Regulas Nr. 1408/71 10.a pants ir saderīgs ar brīvas darba ņēmēju pārvietošanās regulējumu, jo speciāli pabalsti ir cieši saistīti ar sociālo vidi [46]. Tā kā parasti dzīve koncentrējas dzīves vietā, pirmām kārtām dzīves vietas valsts ir aicināta, ņemot vērā turienes sociālo vidi (piemēram, iztikas izmaksu apmēru), konstatēt, vai un kādā apmērā ir jāpiešķir speciāls pabalsts, kuram jānodrošina iztikas minimums.

64. Otrkārt, speciāla no iemaksām neatkarīga pabalsta izmaksāšana ārpus valsts teritorijas saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 10.a pantu ir pamatota ar apsvērumu, ka šādi pabalsti ir solidaritātes vienas dalībvalsts iekšienē izpausme, kā to pareizi norāda Komisija. Valstij, kuras solidārajai sabiedrībai persona pieder, arī ir jābūt atbildīgai par iztikas minimuma nodrošināšanu. Nesen spriedumā lietā *Tas-Hagen* un *Tas* Tiesa vēlreiz apstiprināja, ka tiesības uz sociālu pabalstu pamatā var uzskatīt par atkarīgām no saiknes ar dalībvalsts sabiedrību, kas izpaužas, dzīves vietai atrodoties attiecīgajā valstī [47].

65. Attiecībā uz dzīves vietas kritērija pieņemamību Regulas Nr. 1408/71 10. un 10.a pantā pamatoti ir nošķirti sociālās nodrošināšanas pabalsti un speciālie no iemaksām neatkarīgie pabalsti. Klasiskie sociālās nodrošināšanas pabalsti parasti ir tās valsts kompetencē, kurā persona ir nodarbināta, jo darba ņēmējs ir iesaistīts sociālajā apdrošināšanā un iemaksā iemaksas. Speciālie no iemaksām neatkarīgie pabalsti nav saistīti ar atbilstošu piederību īpašai solidārai sociāli apdrošināto sabiedrībai. Tās vietā stājas integrācija visu valsts iedzīvotāju solidārajā sabiedrībā. Speciālie pabalsti ir jāpiešķir tikai šīm personām, bet tiesības uz sociālās nodrošināšanas pabalstiem ir neatkarīgi no dzīves vietas.

66. Piesaistot speciālo pabalstu piešķiršanu dzīves vietai, tiek radīta līdzīga sakarība starp tiesībām uz pabalstu un finansēšanas atbildību kā maksājot sociālās apdrošināšanas

46 — 7. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Snares* (42. punkts). Skat. šajā sakarā arī 1988. gada 27. septembra spriedumu lietā 313/86 *Lenoir* (*Recueil*, 5391. lpp., 16. punkts), 2001. gada 31. maija spriedumu lietā C-43/99 *Leclere* un *Deaconescu* (*Recueil*, I-4265. lpp., 32. punkts) un 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Kersbergen* (33. punkts).

47 — 2006. gada 26. oktobra spriedums lietā C-192/05 (Krājums, I-10451. lpp., 34. un 35. punkts). Skat. arī 2002. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-224/98 *D'Hoop* (*Recueil*, I-6191. lpp., 38. punkts), 45. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Collins* (67. punkts), 2005. gada 15. marta spriedumu lietā C-209/03 *Bidar* (Krājums, I-2119. lpp., 57. punkts) un 11. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Ioannidis* (30. punkts).

iemaksas. Proti, speciālie pabalsti tiek finansēti no nodokļiem. Dzīves vietas valstī personām ir neierobežots pienākums maksāt ienākuma nodokli. Turklāt viņu privātais patēriņš ir būtiska līdzdalība nodokļu līdzekļu izveidē.

67. Pārrobežu darba ņēmējiem, kam galvenokārt ir cieša saikne arī ar darba vietas ekonomisko un sociālo vidi, dzīves vietas kritērija nozīme katrā ziņā samazinās. Šajā sakarā Komisija uzsver, ka Hendriksa pārcēla savu dzīves vietu uz tādu vietu Beļģijā, kas atrodas tieši pie Nīderlandes robežas, un tādēļ [48] saskaņā ar Beļģijas un Nīderlandes nolīgumu par dubulto aplikšanu ar nodokļiem ienākumi, ko viņš guva Nīderlandē, tika aplikti ar Nīderlandes ienākumu nodokli.

68. Tātad attiecībā uz pārrobežu darba ņēmējiem ir jājautā, vai tikai dzīves vieta ir piemērots kritērijs, lai pamatotu piederību solidārajai sabiedrībai. Drīzāk šādos gadījumos būtu jāmin citi papildu kritēriji, kas norādītu uz integrācijas pakāpi ekonomiskajā un sociālajā vidē, piemēram, attālums no dzīves vietas līdz robežai, patēriņa izdevumu vieta vai noteicošā sociālo kontaktu vieta.

69. Tādos gadījumos kā šis, tomēr ir izslēdzama piesaiste darba vietai, jo *Wajong* paredzētais pabalsts ir darba vietas subsidēšana, kura vispār dod iespēju strādāt darba ņēmējam ar invaliditāti. Ja darba devējs pieņem darbā invalīdu, viņam nav pienākuma maksāt likumā noteikto minimālo algu; starpību starp darba samaksu un minimālo algu invalīds saņem ar *Wajong* paredzēto pabalstu. Bez šī valsts pabalsta invalīdi, kas nav pilnībā darba spējīgi, tikai retos gadījumos saņemtu minimālo algu darba tirgū. Tādējādi *Wajong* paredzētā pabalsta saņēmēja nodarbinātība ir valsts solidaritātes pabalsta sekas. Ja nodarbinātība valsts teritorijā būtu vienlaikus arī pamats tiesībām uz šo solidaritātes pabalstu, tas būtu "apburtais loks".

70. Atšķirībā no dzīves vietas kritērija pārējos kritērijus raksturo tas, ka tie neļauj krasi uzskatīt par piederīgu kādai ekonomiskajai un sociālajai videi, bet gan tiem ir konkrētāki vai mazāk konkrēti aspekti, kurus, izsverot kopumā, var noteikt piederību attiecīgai ekonomiskai un sociālai videi.

48 — Faktiski jebkurā gadījumā, kamēr Hendriksa alga nesasniedz vismaz likumā noteikto iztikas minimumu, viņš no tās gandrīz nemaksā nodokļus.

71. Tomēr dalībvalstu atbildība, piešķirot speciālos pabalstus, jākoordinē, pamatojoties uz skaidriem kritērijiem, kas, administrējot masas, dod iespēju pastāvīgi veikt kontroli un sasniegt pietiekami nepārprotamus rezultātus. Līdz ar to piederība dalībvalstu sociālajām sistēmām var izrietēt no abstraktiem kritērijiem, kuros gan nav ņemti vērā visi atsevišķā gadījuma apstākļi, bet kas atspoguļo tipveida pieeju noteicošajai saiknei ar dalībvalsti. Visu konkrēto gadījumu raksturojošo faktoru sīka pārbaude nav piemērots līdzeklis, kas padarītu iespējamu skaidru un attiecīgajiem izdevumiem atbilstošu kompetences sadali.

72. Turklāt ir jāņem vērā, ka dalībvalstis, neraugoties uz saskaņošanu sociālās nodrošināšanas jomā, tāpat kā iepriekš ir kompetentas paredzēt nosacījumus sociālo pabalstu piešķiršanai [49] un tādējādi tām ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz kritēriju noteikšanu, lai konstatētu saistību ar kādas valsts sabiedrību [50]. Kopienu likumdevējs šo rīcības brīvību apzināti nav ierobežojis, īpaši attiecībā uz dzīves vietas noteikumiem speciālajiem no iemaksām neatkarīgajiem pabalstiem. Drīzāk jau Regulas Nr. 1408/71 10.a pantā tas dzīves vietas nosacījumu ir skaidri atzinis par pieļaujamu.

73. Ņemot vērā šo dalībvalstu rīcības brīvību kompetences sadali speciālu pabalstu piešķiršanai balstīt uz tipveida pieeju, vienīgā piesaiste dzīves vietai nav apstrīdama, kaut arī atsevišķos gadījumos, piemēram, pārrobežu darba ņēmējiem, nozīme ir arī citiem faktoriem.

74. Šis secinājums pirmajā brīdī šķiet esam pretrunā ar Tiesas secinājumiem spriedumā lietā *Meeusen* [51], ka arī pārrobežu darba ņēmējiem [52] atbilstoši Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktam, neatkarīgi no viņu dzīves vietas, ir tiesības saņemt sociālās priekšrocības nodarbinātības valstī [53].

75. Turpretim dalībvalstis apgalvoja, ka šī tiesību norma nepiešķir pārrobežu darba ņēmējiem tiesības uz sociālo pabalstu saņemšanu ārpus valsts teritorijas no nodarbinātības valsts uz dzīves vietas valsti [54]. Regulas mērķis ir veicināt viesstrādnieku sociālo integrāciju uzņēmējā valstī. Bet pārrobežu darba ņēmēji nav sociāli integrēti tajā, bet gan savā dzīves vietā.

49 — 7. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Snares* (45. punkts).

50 — 47. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Tas-Hagen* un *Tas* (61. punkts).

51 — Minēts 11. zemsvītras piezīmē.

52 — Regulas Nr. 1612/68 apsvērumos atšķirībā no Regulas Nr. 1408/71 ir lietots jēdziens "pārrobežu darba ņēmēji". Citu valodu redakcijās abās regulās ir lietots viens jēdziens (piemēram, *travailleur frontalier*).

53 — Tā ir teikts arī 37. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā lietā Komisija/Francija (40. punkts).

54 — 11. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Meeusen* (20. punkts). Skat. arī 1997. gada 27. novembra spriedumu lietā C-57/96 *Meints* (*Recueil*, I-6689. lpp., 49. punkts).

76. Tiesa noraidīja šo argumentu, jo Regulas Nr. 1612/68 piemērošanas joma ietver arī pārrobežu darba ņēmējus [55]. Turpinājumā tā paskaidroja, ka vienlīdzīgas attieksmes prasība Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktā aizliedz uzņēmējai valstij diskriminēt viesstrādniekus salīdzinājumā ar iekšzemes darba ņēmējiem, nosakot, ka pabalstu piešķiršana ir atkarīga no dzīves vietas valsts teritorijā.

77. Katrā ziņā secinājumi spriedumā lietā *Meeusen* attiecās uz studiju finansēšanu viesstrādnieka bērniem un nav attiecināmi uz šo lietu. Atšķirībā no studiju finansēšanas to personu stāvoklis, kuru dzīves vieta ir valsts teritorijā, un to personu stāvoklis, kuru dzīves vieta nav valsts teritorijā, kam ir nepieciešami pabalsti iztikas minimuma nodrošināšanai, nav salīdzināms, jo šāda veida pabalsti ir cieši saistīti ar pabalsta saņēmēja sociālo vidi.

78. Turklāt *Wajong* paredzētais pabalsts — kā iepriekš minēts — vispār tikai rada priekšnoteikumus invalīdu darba ņēmēju nodarbinātībai, tāpēc nodarbinātība valsts teritorijā vienlaikus nevar radīt tiesības uz pabalstu. Attiecībā uz studiju finansēšanu runa turpretim ir drīzāk par papildu priekšrocībām, turklāt nodarbinātība un no tās izrietošais pienākums maksāt nodokļus var būt pieturas punkts tiesībām uz šo pabalstu.

79. Tādējādi tāds pabalstu piešķiršanas ierobežojums kā šis *Wajong* paredzētais attiecībā uz personām, kuru dzīves vieta ir Nīderlandē, ir saderīgs ar EKL 39. pantu un ar Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu.

2) Saderība ar EKL 12. un 18. pantu

80. Tā kā vispārīgās tiesības uz brīvu pārvietošanos atbilstoši EKL 18. pantam ir pakārtotas darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai, kas paredzēta EKL 39. pantā [56], nav jāpārbauda dzīves vietas prasības atbilstība EKL 12. un 18. pantam.

55 — 11. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Meeusen* (21. un 22. punkts) un 54. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Meints* (50. punkts).

56 — 1996. gada 29. februāra spriedums lietā C-193/94 *Skanavi* un *Chryssanthakopoulos* (*Recueil*, I-929. lpp., 22. punkts), 2002. gada 26. novembra spriedums lietā C-100/01 *Oteiza Olazabal* (*Recueil*, I-10981. lpp., 26. punkts), 2003. gada 6. februāra spriedums lietā C-92/01 *Stylianakis* (*Recueil*, I-1291. lpp., 18. punkts), 2004. gada 16. decembra spriedums lietā C-293/03 *My* (Krājums, I-12013. lpp., 33. punkts) un 11. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Ioannidis* (37. punkts).

V — Secinājumi

81. Ņemot vērā iepriekš minēto, es piedāvāju uz *Centrale Raad von Beroep* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Nīderlandes 1997. gada 24. aprīļa Likumā par darba nespējas pabalstiem jauniešiem invalīdiem (*Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten*) paredzētais pabalsts ir jāuzskata par speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu 4. panta 2.a punkta nozīmē Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulā (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 1999. gada 8. februāra Regulu (EK) Nr. 307/1999, kam ir jāpiemēro šīs regulas 10.a pantā noteiktais saskaņojošais regulējums. Tas ir spēkā arī tad, ja attiecīgā persona sākotnēji ir saņēmusi pabalstu, kas ir finansēts no iemaksām, kurš no 1998. gada 1. janvāra ir pārveidots par pabalstu atbilstoši *Wajong*;

2) darba ņēmējs var atsaukties uz EKL 39. pantu un 7. pantu Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulā (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 1992. gada 27. jūlija Regulu (EEK) Nr. 2434/92, dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, ja viņš ir strādājis un vēl joprojām strādā tikai šajā dalībvalstī, bet dzīvo citā dalībvalstī;

3) valsts tiesību norma, kurā pabalsta piešķiršanai vai turpmākai izmaksāšanai paredzēts nosacījums, ka ieinteresētās personas dzīves vieta ir dalībvalsts teritorijā, ne vienmēr ir saderīga ar EKL 39. pantu un Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu tāpēc, ka šis pabalsts ir speciāls no iemaksām

neatkarīgs pabalsts Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē, ko saskaņā ar šīs regulas 10.a pantu piešķir tikai dzīves vietā;

4) EKL 39. pants un Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkts pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā *Wajong*, saskaņā ar ko Eiropas Savienības pilsonim, kurš Nīderlandē strādā pilnu darba laiku un uz kuru tādējādi attiecas tikai Nīderlandes tiesības, atsevišķu sociālo pabalstu var piešķirt tikai tad, ja viņš arī dzīvo šajā dalībvalstī.